مجـلـه‌ی توسـعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـکی
دوره‌ی ۳، شماره ٤، بهار و تابستان ۸۹، صفحات ۷ تا ۱۱

نقش پرستاران بالینی بر یادگیری دانشجویان پرستاری در محیط بیمارستان

پرند پورقانع[۱]، دکتر محمدعلی حسینی[۲]

نویسنده‌ی مسئول: تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی mahmaimy@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: *یادگیری بالینی یک بخش مهم در فرآیند یاددهی یادگیری در بسیاری از رشته‌های علوم پزشکی از جمله پرستاری می‌باشد که در آن دانشجو در تعامل با محیط، مفاهیم آموخته شده را در حیطه‌ی عمل به کار می‌گیرد. پرستاران در یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری تأثیر گذارند. از آنجا که دانشجویان پرستاری زمان زیادی از یادگیری خود را در بالین می‌گذرانند، بنابراین بهترین افرادی هستند که می‌توان از نظرات آنان در رابطه با میزان نقش پرستاران در آموزش و یادگیری بالینی دانشجویان آگاه شد.*

روش بررسی: *این پژوهش یک مطالعه توصیفی از نوع مقطعی است. روش نمونه‌گیری غیرتصادفی بوده است. نمونه‌های پژوهش ۱۰۴ نفر از دانشجویان ترم‌های چهارم و ششم پرستاری دانشکده‌های پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند. اعتبار پرسشنامه به روش اعتبار محتوایی و اعتماد پرسشنامه با فرمول آلفای کرونباخ سنجیده شد (با اعتماد ۸۹ درصد).*

یافته‌ها: *یافته‌ها نشان داد که در اکثریت دانشجویان اعتقاد به نقش ضروری همکاری کادر پرستاری در آموزش بالینی آنان با ۶۳/۵ درصد موافقت کامل و ۳۵/۶ درصد موافقت، فراهم آوردن شرایط محیطی لازم توسط کادر پرستاری جهت یادگیری بالینی آنان با ۶۰/۶ درصد موافقت کامل و ۳۸/۵ درصد موافقت، افزایش اعتماد به نفس در آنان با حمایت پرستاران با ۰/۷۵ درصد موافقت کامل و ۲۱/۲ درصد موافقت و افزایش کارآیی دانشجویان با حمایت کادر پرستاری از آنان در موقعیت‌های جدید با ۶۷/۳ درصد موافقت کامل و ۲۸/۸درصد موافقت همراه بود.*

نتیجه‌گیری: *براساس نتایج پژوهش می‌توان گفت که با توجه به نقش مهم پرستاران در آموزش و یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری، مسوولین آموزشی باید این نقش را پر رنگ‌تر نموده تا علاوه بر ارتقای پیشرفت یادگیری دانشجویان، در آینده نیز شاهد مراقبت مطلوب از مددجویان توسط این گروه باشیم.*

واژگان کلیدی: آموزش، یادگیری بالینی، پرستاران، دانشجویان پرستاری

مقدمه

آموزش یک ارتباط دو جانبه بین آموزش دهنده و یادگیرنده است که در جهت رسیدن به نتایج مورد دلخواه و تغییر رفتار عمل می‌نماید (۱). یادگیری نیز عبارت از فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد می‌باشد که براثر تجربه کسب می‌گردد (۲). یادگیری بالینی یک بخش مهم در بسیاری از رشته‌های علوم پزشکی از جمله پرستاری می‌باشد

۱- دانشجوی دکترای تخصصی پرستاری دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، مربی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

۲- دکترای تخصصی مدیریت آموزشی عالی، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1389.3.4.3.4]

که در آن دانشجو در تعامل با محیط، مفاهیم آموخته شده را در حیطه عمل به کار می‌گیرد (۳). عوامل متعددی در یادگیری بالینی دانشجویان موثر می‌باشند که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد وجود مربی آگاه و با تجربه‌ی بالینی، آمادگی و همراهی پرستاران بخش جهت کمک به یادگیری دانشجویان، وجود تجهیزات مناسب در بخش جهت کسب یادگیری سریع‌تر و بهتر و وجود قوانین اجرایی مشخص جهت به حداکثر رسیدن یادگیری دانشجویان در بالین اشاره کرد (۴). پرستاران می‌توانند یک عامل تأثیرگذار در یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری باشند. وجود ارتباطات مثبت بین پرستاران و دانشجویان پرستاری سبب می‌گردد تا فراگیران همواره خود را به عنوان عضوی از تیم درمان بشناسند و این مسأله به نوبه خود می‌تواند در پیشرفت یادگیری آنان نقش به سزایی داشته باشد (۵). از آنجا که دانشجویان پرستاری زمان زیادی از یادگیری خود را در بالین می‌گذرانند، بنابراین شناخت میزان و نحوه تاثیرگذاری پرستاران بالینی در فرآیند یاددهی یادگیری از اهمیت بالایی برخوردار است. این پژوهش نیز با هدف بررسی چنین ارتباطی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان طراحی شده است.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه توصیفی از نوع مقطعی است. از نمونه‌گیری غیر تصادفی استفاده شد. نمونه‌های پژوهش ۱۰۴ نفر از دانشجویان پرستاری ترم‌های چهارم و ششم دانشکده‌های پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گیلان بودند. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ای شامل بخش اطلاعات دموگرافیک دانشجویان و بخش اطلاع از نظرات دانشجویان در رابطه با نقش پرستاران در یادگیری بالینی آنان بود. پاسخ‌ها براساس مقیاس ۵ قسمتی لایکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) امتیازدهی گردیدند. روش گردآوری اطلاعات در یک مرحله انجام شد. بدین صورت که پژوهشگر پس از کسب اجازه از مسوولین دانشکده‌ها و ارایه‌ی توضیحات لازم جهت دانشجویان وذکراین نکته که پرنمودن پرسشنامه داوطلبانه می‌باشد، اقدام به توزیع پرسشنامه نمود. اعتبار علمی پرسشنامه به روش اعتبار محتوایی با نظر تنی چند از اساتید و اعتماد پرسشنامه با تعیین همبستگی درونی سوالات از طریق محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ ۸۹ درصد محاسبه شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید جهت نمایش فراوانی داده‌ها، میانگین و انحراف معیار از آمار توصیفی و همچنین جهت بررسی وجود ارتباط یا عدم ارتباط مشخصات دموگرافیک نمونه ها با دیدگاه دانشجویان، روش‌های آمار استنباطی به کار گرفته شد. جهت ارتباط جنس و دیدگاه دانشجویان در زمینه‌ی نقش کادر پرستاری از تست دقیق فیشر و جهت تعیین ارتباط بین تجربه‌ی کار بالینی و دیدگاه دانشجویان در زمینه‌ی نقش کادر پرستاری از آزمون آماری کای دو بهره گرفته شد.

یافته‌ها

اکثریت (۷۷/۸ درصد) نمونه‌ها در محدوده‌ی سنی ۲۰تا۲۳ سال بودند. اکثریت (۸۲/۷ درصد) نمونه‌ها را دختران تشکیل می‌دادند و نیمی از دانشجویان (۵۱/۹ درصد) سابقه‌ی کار دانشجویی نداشتند. اکثریت دانشجویان با گزینه‌ی همکاری کادر پرستاری جهت آموزش بالینی دانشجویان ضرورت دارد کاملاً موافق (۶۳/۵ درصد) و موافق (۳۵/۶ درصد)، با اثر ایجاد شرایط محیطی لازم توسط کادرپرستاری برروی یادگیری بالینی مناسب دانشجویان ۶۰/۶ درصد کاملا موافق و ۳۸/۵ درصد موافق بودند. همچنین با حمایت پرستاران از دانشجویان، سبب افزایش اعتماد به نفس در آنان می‌گردد ۷۵ درصد کاملاً موافق و ۲۱/۲ درصد موافق بودند و ۷۶/۳ درصد دانشجویان با حمایت کادر پرستاری از دانشجویان در موقعیت‌های جدید که موجب افزایش کارآیی آنان می‌شود، کاملاً موافق و ۲۸/۸ درصد

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1389.3.4.3.4]

موافق بودند. (جدول ۲و ۱). همچنین یافته‌ها نشان داد که بین جنس با دیدگاه دانشجویان پرستاری در ارتباط با نقش پرستاران در بالین ارتباط معنی‌دار آماری دیده شد، لیکن بین تجربه‌ی کار بالینی و دیدگاه دانشجویان ارتباط معنی‌دار آماری دیده نشد (جدول ۳).

جدول ۱: توزیع واحدهای مورد پژوهش بر حسب نحوه‌ی پاسخ‌گویی به عبارات نقش پرستاران بالینی در یادگیری آنان (عباراتی که امتیاز بیشتری را به خود اختصاص داده اند)

ردیف	وضعیت پاسخ / عبارت	کاملا موافق		موافق		بی تفاوت		مخالف		کاملا مخالف		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	همکاری پرستاران بالینی جهت آموزش دانشجویان ضرورت دارد.	٦٦	٦٣/٥	٣٧	٣٥/٦	١	١	٠	٠	٠	٠	١٠٤	١٠٠
۲	ایجاد شرایط محیطی لازم توسط پرستاران بالینی بر روی یادگیری بالینی مناسب دانشجویان موثر است.	٦٣	٦٠/٦	٤٠	٣٨/٥	٠	٠	٠	٠	١	١	١٠٤	١٠٠
۳	حمایت پرستاران بالینی از دانشجویان در موقعیت‌های جدید،موجب افزایش اعتماد به نفس آنان می شود.	٧٨	٧٥	٢٢	٢١/٢	٣	٢/٩	١	١	٠	٠	١٠٤	١٠٠
٤	حمایت پرستاران بالینی از دانشجویان در موقعیت‌های جدید،موجب افزایش کارآیی آنان می‌شود.	٧٠	٦٧/٣	٣٠	٢٨/٨	٣	٢/٩	١	١	٠	٠	١٠٤	١٠٠
٥	هدایت و راهنمایی دانشجویان جهت رفع مشکلاتشان توسط پرستاران بالینی در غیاب مربی بالینی اهمیت دارد.	٥٤	٥١/٩	٤٣	٤١/٣	٤	٣/٨	١	١	٢	١/٩	١٠٤	١٠٠

جدول ۲: توزیع واحدهای مورد پژوهش بر حسب نحوه‌ی پاسخ‌گویی به عبارات نقش پرستاران بالینی در یادگیری آنان (عباراتی که امتیاز کمتری را به خود اختصاص داده اند)

ردیف	وضعیت پاسخ / عبارت	کاملا موافق		موافق		بی تفاوت		مخالف		کاملا مخالف		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	در نظر گرفتن دانشجویان به عنوان یک عضو در تیم درمان توسط پرستاران بالینی در یادگیری آنان موثر است.	٥٥	٥٢/٩	٤١	٣٩/٤	٤	٣/٨	٤	٣/٨	٠	٠	١٠٤	١٠٠
۲	تبحر پرستاران بالینی در انجام فعالیت‌های بالینی در یادگیری دانشجویان موثر است.	٣١	٢٩/٨	٥٩	٥٦/٧	١٠	٩/٦	٣	٢/٩	١	١	١٠٤	١٠٠
۳	میزان معلومات پرستاران بالینی بر یادگیری دانشجویان موثر است.	٣١	٢٩/٨	٥٤	٥١/٩	١٣	١٢/٥	٦	٥/٨	٠	٠	١٠٤	١٠٠
٤	راهنمایی و هدایت دانشجویان در بخش‌های جدید توسط پرستاران بالینی ضروری است.	٣٤	٣٢/٧	٥٠	٤٨/١	١١	١٠/٦	٨	٧/٧	١	١	١٠٤	١٠٠
٥	پرستاران بالینی همواره به عنوان یک حلقه ارتباطی بین آموخته‌های تئوری و عملی دانشجویان به شمار می روند.	٢٠	١٩/٢	٣٦	٣٤/٦	٢٩	٢٧/ ٩	١٤	١٣/٥	٥	٤/٨	١٠٤	١٠٠

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1389.3.4.3.4]

جدول ۳: ارتباط بین دیدگاه واحدهای مورد پژوهش با مشخصات فردی آنان

مشخصات فردی	عامل	نوع آزمون	نتایج
جنس	کادر پرستاری	تست دقیق فیشر	معنی‌دار است P<۰/۰۰۶
تجربه‌ی کار بالینی	کادر پرستاری	کای دو	معنی‌دار نیست (NS)

بحث

همان طور که یافته ها نشان داد، اکثریت دانشجویان معتقد بودند، نقش همکاری کادر پرستاری در آموزش بالینی آنان بسیار موثر بوده است. در واقع یکی از وظایف پرستاران در بیمارستان‌ها، همکاری در جهت آموزش و یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری می‌باشد (۵). در تحقیق چهرزاد و همکاران نیز ۶۵/۲ درصد دانشجویان با نقش تأثیرگذار همکاری پرستاران در آموزش بالینی دانشجویان موافق بوده‌اند (۶). براساس یافته‌های پژوهش، اکثریت دانشجویان معتقد بودند، حمایت کادر پرستاری از دانشجویان در موقعیت‌های جدید، موجب افزایش اعتماد به نفس آنان می‌شود. در واقع ارزش‌گذاری به دانشجویان سبب افزایش اعتماد به نفس و انگیزه در دانشجویان می‌گردد (۷). همچنین به نظر اکثریت دانشجویان حمایت پرستاران از آنان سبب افزایش کارآیی در آنان می‌گردد. نتایج تحقیقات واتون وگوندا نیز بیانگر این موضوع است که جهت ارتقای کارآیی دانشجویان پرستاری، علاوه بر حمایت و تشویق مربی بالینی، به حمایت و تشویق پرستاران بخش نیز نیاز می‌باشد (۸). همان‌گونه که یافته‌ها نشان داد، بین متغیر جنس با دیدگاه دانشجویان پرستاری در ارتباط با نقش پرستاران در بالین ارتباط معنی‌دار آماری دیده شد. در رابطه با این موضوع می‌توان گفت در صورت وجود مشکلات ارتباطی، اثرات منفی آن بر هر دو جنس تاثیر گذار خواهد بود، اما معمولا اکثریت دختران در بسیاری از موارد انعطاف پذیری بیشتری از خود نشان می‌دهند. البته در اینجا نباید تعداد بیشتر نمونه‌های مونث نسبت به مذکر و همچنین وجود بیشتر کادر پرستاری زن و همگن بودن آنان با دانشجویان دختر را نادیده گرفت.

براساس نتایج پژوهش، می‌توان گفت که پرستاران بالینی نقش مهمی در آموزش و یادگیری دانشجویان پرستاری در محیط‌های بیمارستانی ایفا می‌کنند. در واقع پرستاران می‌توانند در نقش مدل و الگو سبب افزایش یادگیری بالینی در دانشجویان گردند (۹).

نتیجه‌گیری

بنابراین توصیه می‌شود، مسوولین دانشکده‌ها و مراکز آموزشی درمانی سیستمی طراحی نمایند تا به‌طور رسمی و مناسب بتوان از این منع در دسترس استفاده نمود. به‌این ترتیب می‌توان شاهد ارتباط مناسب بین پرستاران و دانشجویان بوده، این موضوع سبب گردد تا همواره دانشجویان خود را به عنوان عضوی از تیم درمان بشناسند و با ارتقا و پیشرفت یادگیری در آنان در آینده شاهد مراقبت مطلوب‌تری از مددجویان باشیم.

منابع

1- Smeltzer C. Brunner & Suddarth's text book of medical- surgical nursing. Philadelphia: Lippincot Williams & wilkins; 2008.

۲- شعبانی ح. مهارت‌های آموزشی و پرورشی در روش‌ها و فنون تدریس، چاپ بیستم، تهران، انتشارات سمت: ۱۳۸۵. صفحه ۱۱

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1389.3.4.3.4]

3- Iwasive C, Goldenbg D, Andrusys Z. Curriculum development in nursing Education. Boston: Jones and Bartlett publisher; 2005.

۴- محمدی ن و همکاران. بررسی مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه و بیان و دانشجویان پرستاری سال آخر. مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی همدان. تابستان ۱۳۸۴؛ ۲۳: ۵۱-۴۳.

۵- حسینی م. اصول مدیریت خدمات پرستاری. تهران: نشر بشری؛ ۱۳۸۶.

۶- چهرزاد م، رضا ماسوله ش. دیدگاه دانشجویان پرستاری در مورد نقش پرستاران در آموزش بالینی آن‌ها از طریق یادگیری اجتماعی. مجله آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی. دو فصلنامه شماره ۱۰، پاییز و زمستان ۱۳۸۶.

7- Bastabel SB. Nurse an educator: principles of teaching and learning for nursing practice. Boston: Jones and Bartlett pub; 2003.

8- Wotton K, Gonda J. Clinical and student evaluation of a collaborative clinical teaching model. *Nurse Education in Practice.* 2004; 4: 120-7.

9- Gillespie M. Studen-teacher connection: a place of possibility. *J Advance Nursing.* 2005; 52: 211-9.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-11]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1389.3.4.3.4]